

19.05.2025

עו"ד תמי סלע
היועצת המשפטית של ועדת החינוך, התרבות
והספורט בכנסת
באמצעות דוא"ל: v2@knesset.gov.il

לכבוד,
מר יוסף טייב
יו"ר וועדת החינוך, התרבות והספורט
בכנסת וחברי הוועדה
באמצעות דוא"ל: v2@knesset.gov.il

עו"ד אביטל סומפולינסקי
המשנה ליועצת המשפטית לממשלה
באמצעות טופס מקוון

שלום רב,

הנדון: הצעת חוק מניעת העסקת עובד הוראה שיש לו תואר אקדמי ממוסד ברשות

הפלסטינית (תיקוני חקיקה), התשפ"ה-2025

לקראת ישיבתה הקרובה של ועדת החינוך, התרבות והספורט בכנסת, המתקיימת ביום 20.05.2025, בעניין הצעת חוק מניעת העסקת עובד הוראה שיש לו תואר אקדמי ממוסד ברשות הפלסטינית (תיקוני חקיקה), התשפ"ה-2025 (להלן: **הצעת החוק**) להכנתה לקריאה שנייה ושלישית – הרינו לפנות אליכם בדחיפות כדלקמן:

1. הצעת החוק מבקשת לתקן את הוראות חוק חינוך ממלכתי, התשי"ג-1953 וחוק פיקוח על בתי ספר, התשכ"ט-1969 על מנת למנוע העסקת בוגרי תואר אקדמי ממוסד להשכלה גבוהה בתחומי הרשות הפלסטינית כעובדי הוראה. ההצעה קובעת חריג אחד – המנהל הכללי של משרד החינוך יהיה רשאי להעסיק (או להעניק רישיון לעיסוק בהוראה) לאדם כאמור בהתקיימותם של שלושת התנאים הבאים: הוא מחזיק בתואר ראשון נוסף ממוסד מוכר כמשמעותו בחוק המועצה להשכלה גבוהה, התשי"ח-1958, הוא מחזיק בתעודת הוראה ממוסד להכשרת עובדי הוראה בישראל והמנהל הכללי סבור כי "לא יהיה בהעסקתו משום השפעה מזיקה על תלמידים או קטינים".

2. עוד נקבע כי אם יושלם הליך החקיקה וההצעה תכנס לספר החוקים, הוראותיה יחולו גם על מי שערב תחילת החוק היה סטודנט להשכלה גבוהה במוסד אקדמי כאמור שטרם השלים שתי שנות לימוד – וגם סטודנט שהשלים שתי שנות לימוד כאמור יהיה מחויב להשלים לימודים לתעודת הוראה במוסד להכשרת עובדי הוראה בישראל.

3. במקום לנסות להפחית את החסמים הנצבים ממילא בפני צעירים וצעירות ערבים המבקשים לרכוש השכלה גבוהה ולהשתלב בשוק העבודה – הצעת החוק מגבירה את החסמים האמורים, מפלה אותם על בסיס שיקולים זרים וטענות גזעניות וחסרות בסיס בדבר קיומה של "סביבה שיש בה הסתה נגד מדינת ישראל ושאינה תואמת את העקרונות והערכים עליהם מושתת מערכת החינוך", ואשר עלולה כנטען להזיק לתלמידים במוסדות אקדמיים פלסטיניים וחוסמת בפניהם אלטרנטיבה נגישה לחינוך גבוהה.
4. אין ספק כי הצעת החוק פוגעת בזכות החוקתית לחופש העיסוק ופוגעת ביכולת לממש את זכות זו באופן שוויוני. כבר נקבע בפסיקה העליונה כי "הגבלת אפשרות הכניסה לעיסוק פוגעת בחופש העיסוק החוקתי [...] ככל שהפגיעה נוגעת לשלילת עיסוק או למניעת כניסה לעיסוק, כך עשויה היא להיחשב קשה וחריפה יותר" (בג"ץ 4769/95 רון מנחם ואח' נ' שר התחבורה, נז(1) 235 (2002) בג"ץ 4769/95 רון מנחם ואח' נ' שר התחבורה, נז(1) 235 (2002) (בעמ' 261).
5. הצעת החוק מונעת הלכה למעשה מבוגרי מוסדות אקדמיים פלסטיניים לעסוק בחינוך בישראל, שכן מי שמחזיק בתואר אקדמי כאמור לא יועסק במערכת החינוך, לא הממלכתית ולא הפרטית, ואף מי שמחזיק בתעודת הוראה ישראלית ותואר ראשון נוסף ממוסד אקדמי מוכר אחר (מה שאינו נדרש מבוגר מוסד זר אחר) עדיין יידרש לעמוד במטלה הבלתי ברורה ובלתי אפשרית של להוכיח למנהל הכללי למשרד החינוך, עוד בטרם העסקתו בכלל, שאין בהעסקתו משום השפעה מזיקה על תלמידים.
6. אם לא די בכך – הצעת החוק פוגעת גם בקניינם של סטודנטים להשכלה גבוהה במוסדות פלסטיניים שלא השלימו שנתיים לימוד במועד חקיקתו של החוק, זאת בנוסף לפגיעה בזכותם לחופש עיסוק ולשוויון.
7. הפגיעה בזכויות היא לתכלית פסולה. בדברי ההסבר של הצעה נכתב כי מטרתה היא "לצמצם את המגמה של לימודים אקדמיים ברשות הפלסטינית בקרב המבקשים לעסוק בהוראה ובחינוך בישראל" וזאת בהתבסס כביכול על טענות בדבר סביבת לימוד מסיתה והשפעה מזיקה על תלמידים. בפועל, לא הוצגה בשום שלב של הליך החקיקה תשתית עובדתית התומכת בטענות הכוללניות לפיהם הוראה בידי בוגר מוסד אקדמאי פלסטיני תזיק לתלמידים או כי במוסדות אלה קיימת סביבה מסיתה.
8. מעבר לכך, לא הוצגה שום תשתית עובדתית המבססת כיצד ההכשרה האקדמית במוסדות פלסטיניים פחות תואמת לעקרונות וערכים של מערכת החינוך, כנטען בדברי ההסבר של ההצעה, מאשר הכשרה אקדמית בישראל או בכל מוסד זר אחר. וממילא לא נטען כי איכות החינוך במוסדות אלה היא ירודה יותר או כי קיימים שיקולים מקצועיים מבוססים אחרים העומדים מאחורי ההצעה.
9. עוד הוכחה לשרירותה של ההצעה ותכליתה הפסולה ניתן למצוא בדברי ההסבר שלה, בהם הובהר כי הוראותיה יחולו על כל תואר אקדמי ממוסד להשכלה גבוהה שנרכש ברשות הפלסטינית אף אם אותו תואר אינו נדרש לשם העיסוק כעובד הוראה. מכאן כי, סטודנט ערבי שהוא בוגר תואר ראשון ממוסד אקדמי ישראלי ותואר שני ממוסד אקדמי פלסטיני, לצורך הדוגמה, עדיין צריך לעבור את אישור המנהל הכללי של משרד החינוך שיכול למנוע את העסקתו, רק בגלל שהוא מחזיק בתואר שני ממוסד אקדמי פלסטיני,

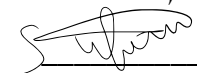
בהתבסס על העילה העמומה של "השפעה מזיקה על תלמידים או קטינים" שעלולה להוות פתח למיון עובדי הוראה על בסיס עמדות פוליטיות.

10. מכאן כי, הצעת חוק שאינה מקדמת שום תכלית מעבר לתכלית הפסולה של דחיקתם לשוליים של צעירים וצעירות ערביים ופגיעה ביכולתם להשתלב בשוק העבודה אינה עומדת בתנאים הקבועים בפסקת ההגבלה.

11. לבסוף נציין כי, גם אם נניח שהצעה זו מקדמת תכלית ראויה (ולא כך הדבר) הרי שהיא בכל זאת אינה מידתית. לא ברור כלל ועיקר איזה תועלת תצמח למערכת החינוך אם תמומש תכלית ההצעה לצמצום לימודים גבוהים במוסדות אקדמיים פלסטיניים, ולא הוצגה שום תשתית עובדתית התומכת בקיומה של תועלת כזו מלבד ספקולציות לגבי סביבת הלימוד במוסדות אלה והשפעתן על תלמידים. מנגד, להצעת החוק תהיה השפעה ממשית על סטודנטים ערבים שהחלו את לימודיהם במוסדות כאמור ועל אחרים מבני החברה הערבית המעוניינים לעסוק בהוראה והאפשרות הנגישה העומדת בפניהם היא לימוד במוסדות חינוך פלסטיניים.

לכן ולאור האמור לעיל, נבקשכם לחדול לאלתר מקידומה של הצעת החוק שבנדון.

בכבוד רב,

שלום ארשייד, עו"ד